

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-389/21 P

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
κατά
Crédit lyonnais

Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 4ης Μαΐου 2023

«Αίτηση αναιρέσεως – Οικονομική και νομισματική πολιτική – Προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων – Κανονισμός (ΕΕ) 575/2013 – Υπολογισμός του δείκτη μόχλευσης – Μέτρο του ανοίγματος – Άρθρο 429, παράγραφος 14 – Εξαίρεση των ανοιγμάτων που πληρούσαν ορισμένες προϋποθέσεις – Μερική άρνηση έγκρισης – Διακριτική ευχέρεια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) – Προσφυγή ακυρώσεως – Πρόδηλη πλάνη εκτίμησης – Δικαστικός έλεγχος»

1. Οικονομική και νομισματική πολιτική – Οικονομική πολιτική – Εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ένωσης – Απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων – Απαιτήσεις ρευστότητας – Δείκτης μόχλευσης – Υπολογισμός – Δυνατότητα εξαίρεσης ορισμένων ανοιγμάτων έναντι οντοτήτων του δημοσίου τομέα – Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας περί μη χορήγησης της παρέκκλισης – Δικαστικός έλεγχος – Περιεχόμενο – Όρια
(Κανονισμός 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 429 § 14)
(βλ. σκέψεις 55, 56, 65-75, 89)
2. Οικονομική και νομισματική πολιτική – Οικονομική πολιτική – Εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ένωσης – Απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων – Απαιτήσεις ρευστότητας – Δείκτης μόχλευσης – Υπολογισμός – Δυνατότητα εξαίρεσης ορισμένων ανοιγμάτων έναντι οντοτήτων του δημοσίου τομέα – Εξουσία εκτίμησης των αρμόδιων αρχών – Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας περί μη χορήγησης, εν μέρει, του ευεργετήματος της παρέκκλισης – Υποχρέωση εξέτασης, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλων των κρίσιμων στοιχείων της συγκεκριμένης περίπτωσης
(Κανονισμός 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 429 § 14)
(βλ. σκέψεις 57, 92-94, 100, 101, 106, 121-123)
3. Αίτηση αναιρέσεως – Αίτηση αναιρέσεως που κρίνεται βάσιμη – Εκδίκαση της υπόθεσης επί της ουσίας από το Δικαστήριο – Εύρος – Προγενέστερη απόρριψη λόγου ακυρώσεως με ακυρωτική απόφαση – Μη αμφισβήτηση του σκεπτικού της εν λόγω απόρριψης με αντανάιρηση – Συνέπεια – Αποκλείεται εκ νέου εξέταση

Σύνοψη

Το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι ορθώς η ΕΚΤ αρνήθηκε να εξαιρέσει, στο πλαίσιο υπολογισμού του δείκτη μόχλευσης, το 34 % των ανοιγμάτων της *Crédit Lyonnais* έναντι του *Caisse des dépôts et consignations*

*Αναιρεί την αντίθετη απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο υπερέβη τα όρια του δικαστικού του ελέγχου υποκαθιστώντας την εκτίμηση της ΕΚΤ με τη δική του εκτίμηση όσον αφορά τον κίνδυνο εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής στον οποίο ήταν εκτεθειμένη η *Crédit Lyonnais**

Η *Crédit Lyonnais* είναι ανώνυμη εταιρία η οποία έχει συσταθεί κατά το γαλλικό δίκαιο και έχει λάβει άδεια λειτουργίας ως πιστωτικό ίδρυμα. Είναι θυγατρική της *Crédit agricole SA* και, ως εκ τούτου, υπόκειται στην άμεση προληπτική εποπτεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Στις 5 Μαΐου 2015 η *Crédit agricole* ζήτησε, ιδίω ονόματι και επ' ονόματι των οντοτήτων του ομίλου *Crédit agricole*, στον οποίο ανήκει και η *Crédit Lyonnais*, να της επιτραπεί¹ από την ΕΚΤ να εξαιρέσει, στο πλαίσιο υπολογισμού του δείκτη μόχλευσης, τα ανοίγματα έναντι του *Caisse des dépôts et consignations* (Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, στο εξής: CDC), γαλλικού νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, που προκύπτουν από τις καταθέσεις σε πλείονες αποταμιευτικούς λογαριασμούς, οι οποίες πρέπει, κατά την εφαρμοστέα γαλλική νομοθεσία, να μεταβιβάζονται υποχρεωτικά στο CDC (στο εξής: ρυθμιζόμενες αποταμιεύσεις).

Η απόφαση της 24ης Αυγούστου 2016 με την οποία η ΕΚΤ απέρριψε το σχετικό αίτημα εξαίρεσης της *Crédit agricole* ακυρώθηκε με απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου². Κατόπιν της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου, η *Crédit agricole* ζήτησε εκ νέου από την ΕΚΤ να της επιτραπεί να εξαιρέσει τα ανοίγματα έναντι του CDC. Με απόφαση της 3ης Μαΐου 2019³, η ΕΚΤ επέτρεψε στην *Crédit agricole* και στις οντότητες που ανήκουν στον όμιλο *Crédit agricole*, πλην της *Crédit Lyonnais*, να εξαιρέσουν από τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης το σύνολο των ανοιγμάτων τους έναντι του CDC. Αντιθέτως, στην *Crédit Lyonnais* επιτράπηκε να εξαιρέσει μόνον το 66 % των ως άνω ανοιγμάτων. Η ΕΚΤ, εκτιμώντας ότι διέθετε εν προκειμένω διακριτική ευχέρεια, εφάρμοσε με την επίδικη απόφαση μεθοδολογία που λάμβανε υπόψη τρία στοιχεία, ήτοι την πιστοληπτική ικανότητα της γαλλικής κεντρικής διοίκησης, τον κίνδυνο εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής και το επίπεδο συγκέντρωσης των ανοιγμάτων έναντι του CDC.

Η προσφυγή της *Crédit Lyonnais* με αίτημα την ακύρωση της επίδικης απόφασης, καθόσον με την απόφαση αυτή δεν της επιτράπη να εξαιρέσει από τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης το σύνολο των ανοιγμάτων της έναντι του CDC, έγινε δεκτή από το Γενικό Δικαστήριο⁴. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αιτιολογία της επίδικης απόφασης σχετικά με το επίπεδο του κινδύνου εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής ήταν «πλημμελής». Κατά

¹ Όπως προβλέπεται στο άρθρο 429, παράγραφος 14, του κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2013, L 176, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2015/62 της Επιτροπής, της 10ης Οκτωβρίου 2014 (ΕΕ 2015, L 11, σ. 37).

² Απόφαση της 13ης Ιουλίου 2018, *Crédit agricole* κατά ΕΚΤ (T-758/16, EU:T:2018:472).

³ Απόφαση ECB SSM-2019-FRCAG-39 (στο εξής: επίδικη απόφαση).

⁴ Απόφαση της 14ης Απριλίου 2021, *Crédit Lyonnais* κατά ΕΚΤ (T-504/19, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2021:185).

συνέπεια, έκρινε ότι τα δύο άλλα στοιχεία της μεθοδολογίας που εφάρμοσε η ΕΚΤ δεν μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα να αρνηθεί η ΕΚΤ, με την επίδικη απόφαση, να χορηγήσει στην Crédit Lyonnais εξαίρεση για το σύνολο των ανοιγμάτων της έναντι του CDC.

Το Δικαστήριο, επιληφθέν αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησε η ΕΚΤ, αναιρεί την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, αποφαινόμενο οριστικώς επί της διαφοράς, απορρίπτει την προσφυγή της Crédit Lyonnais. Με την απόφασή του, το Δικαστήριο παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τα όρια του ελέγχου που ασκούν τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης κατά την εκτίμηση της νομιμότητας των διοικητικών αποφάσεων που εκδίδει η ΕΚΤ, όταν αυτή διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, δεδομένου ότι η ΕΚΤ διαθέτει ευρεία εξουσία εκτίμησης προκειμένου να αποφασίσει αν θα επιτρέψει την εξαίρεση, στο πλαίσιο υπολογισμού του δείκτη μόχλευσης, των ανοιγμάτων που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, ο δικαστικός έλεγχος τον οποίο ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να ασκεί ως προς το βάσιμο της αιτιολογίας της απόφασης της ΕΚΤ δεν επιτρέπεται να έχει ως αποτέλεσμα την υποκατάσταση της εκτίμησης της ΕΚΤ από τη δική του. Σκοπός του ελέγχου αυτού είναι να εξακριβωθεί ότι η σχετική απόφαση δεν στηρίζεται σε αναληθή πραγματικά περιστατικά και ότι δεν ενέχει πρόδηλη πλάνη εκτίμησης ή κατάχρηση εξουσίας. Συναφώς, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει, μεταξύ άλλων, να ελέγχει όχι μόνον την ακρίβεια, την αξιοπιστία και τη συνοχή των προβαλλομένων αποδεικτικών στοιχείων, αλλά και το ζήτημα αν τα στοιχεία αυτά αποτελούν το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση σύνθετης κατάστασης και αν δύνανται να τεκμηριώσουν τα εξ αυτών συναγόμενα συμπεράσματα. Πράγματι, όταν ένα θεσμικό όργανο διαθέτει ευρεία εξουσία εκτίμησης, έχει θεμελιώδη σημασία η τήρηση των διαδικαστικών εγγυήσεων, μεταξύ των οποίων καταλέγεται η υποχρέωσή του να εξετάζει, με επιμέλεια και αμεροληψία, όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο, προβαίνοντας το ίδιο σε αξιολόγηση των χαρακτηριστικών του συστήματος ρυθμιζόμενων αποταμιεύσεων και του σωρευτικού αποτελέσματός τους, έκρινε ότι το επίπεδο κινδύνου εκποίησης έναντι πολύ χαμηλής τιμής δεν ήταν αρκούντως υψηλό ώστε να δικαιολογήσει την άρνηση της ΕΚΤ να εξαιρέσει από τον υπολογισμό του δείκτη μόχλευσης το σύνολο των ανοιγμάτων της Crédit Lyonnais έναντι του CDC.

Ενεργώντας όμως κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, δεν αμφισβήτησε τις σχετικές με τα χαρακτηριστικά του συστήματος ρυθμιζόμενων αποταμιεύσεων διαπιστώσεις της ΕΚΤ, οι οποίες την οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω χαρακτηριστικά δεν μπορούσαν να εξαλείψουν πλήρως κάθε κίνδυνο να υποχρεωθεί η Crédit Lyonnais να προβεί σε εκποιήσεις έναντι πολύ χαμηλής τιμής. Τούτο ισχύει ιδίως για τις διαπιστώσεις της ΕΚΤ σχετικά με τη μεγάλη ρευστότητα των ρυθμιζόμενων αποταμιεύσεων, ελλείψει νομοθετικής ρύθμισης που να περιορίζει τις αναλήψεις από αυτές, καθώς και σχετικά με την υποχρέωση της Crédit Lyonnais να αποζημιώσει τους καταθέτες ακόμη και κατά τη διάρκεια της περιόδου προσαρμογής δέκα ημερών μεταξύ των θέσεων της και εκείνων του CDC. Κατά συνέπεια, η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την ακρίβεια, την αξιοπιστία και τη συνοχή των στοιχείων που ελήφθησαν υπόψη στην επίδικη απόφαση και δεν αποδεικνύει ότι τα εν λόγω στοιχεία δεν αποτελούν το σύνολο των κρίσιμων δεδομένων που έπρεπε να λάβει υπόψη η ΕΚΤ.

Αφετέρου, το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου ότι τα δεδομένα που έλαβε υπόψη η ΕΚΤ δεν ήταν ικανά να τεκμηριώσουν τα συμπεράσματα που αυτή συνήγαγε στην επίδικη απόφαση απορρέει από τη δική του εκτίμηση περί του επιπέδου κινδύνου εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής. Η εκτίμηση αυτή, η οποία στηρίζεται στα ίδια στοιχεία με εκείνα που έλαβε υπόψη η ΕΚΤ, αποκλίνει από την εκτίμηση του εν λόγω θεσμικού οργάνου, χωρίς ωστόσο να αποδεικνύει τον προδήλως εσφαλμένο χαρακτήρα της.

Υιοθετώντας τη συλλογιστική αυτή, το Γενικό Δικαστήριο, αντί να διενεργήσει έλεγχο σχετικά με πρόδηλη πλάνης εκτίμησης ως όφειλε, υποκατέστησε την εκτίμηση της ΕΚΤ με τη δική του, σε μια περίπτωση όμως στην οποία το θεσμικό αυτό όργανο διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης.

Επιπλέον, όσον αφορά την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τον δικαιολογητικό λόγο που άντλησε η ΕΚΤ από την εμπειρία των πρόσφατων τραπεζικών κρίσεων, το Γενικό Δικαστήριο δεν απέδειξε με ποιον τρόπο οι εκτιμήσεις κατά τις οποίες οι καταθέσεις ρυθμιζόμενων αποταμιεύσεων δεν μπορούν να επενδυθούν, σε αντίθεση με τις καταθέσεις όψεως, σε επισφαλή ή μη ρευστά στοιχεία του ενεργητικού είναι ικανές να αποδείξουν τον προδήλως εσφαλμένο χαρακτήρα της εκτίμησης της ΕΚΤ όσον αφορά το ενδεχόμενο κινδύνου μαζικών αναλήψεων το οποίο έπρεπε να ληφθεί υπόψη για την ανάλυση του κινδύνου εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής στον οποίο ήταν εκτεθειμένη η *Crédit Lyonnais*. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τις εκτιμήσεις που στηρίζονται στη διαφορά μεταξύ, αφενός, της διπλής εγγύησης της οποίας απολαύουν στη Γαλλική Δημοκρατία οι λογαριασμοί ρυθμιζόμενων αποταμιεύσεων και, αφετέρου, του μηχανισμού εγγύησης που απορρέει από την οδηγία 2014/49⁵.

Το Δικαστήριο συνάγει από τα ανωτέρω ότι το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την επίδικη απόφαση υποκαθιστώντας την εκτίμηση της ΕΚΤ με τη δική του εκτίμηση περί του κινδύνου εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής στον οποίο ήταν εκτεθειμένη η *Crédit Lyonnais*, χωρίς να προσδιορίσει τους λόγους για τους οποίους η σχετική εκτίμηση της ΕΚΤ που περιλαμβάνεται στην επίδικη απόφαση ενέχει πρόδηλη πλάνη εκτίμησης. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο υπερέβη τα όρια του δικαστικού του ελέγχου. Εσφαλμένως επίσης έκρινε ότι η ΕΚΤ παρέβη την υποχρέωσή της να εξετάσει με επιμέλεια και αμεροληψία το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων της επίμαχης περίπτωσης.

Κατόπιν της μερικής αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Δικαστήριο αποφαινεται οριστικώς επί της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής. Αναλύοντας τα επιχειρήματα που προέβαλε πρωτοδίκως η *Crédit Lyonnais*, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου δικαστικού ελέγχου τον οποίο οφείλει να διενεργήσει λόγω της ευρείας εξουσίας εκτίμησης που διαθέτει εν προκειμένω η ΕΚΤ, η *Crédit Lyonnais* δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι ήταν προδήλως εσφαλμένες οι περιλαμβανόμενες στην επίδικη απόφαση εκτιμήσεις της ΕΚΤ σχετικά με τον κίνδυνο εκποιήσεων έναντι πολύ χαμηλής τιμής και την πιστοληπτική ικανότητα της γαλλικής διοίκησης. Το Δικαστήριο επιβεβαιώνει, επομένως, την απόφαση της ΕΚΤ να μην επιτρέψει, στο πλαίσιο υπολογισμού του δείκτη μόχλευσης, την εξαίρεση του 34% των ανοιγμάτων της *Crédit Lyonnais* έναντι του CDC.

⁵ Οδηγία 2014/49/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων (ΕΕ 014, L 173, σ. 149).